

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто сутність інвестиційної привабливості, визначено основні фактори впливу на неї, обґрунтовано методику оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств

Постановка проблеми. Необхідною умовою відродження й розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва є технічне й технологічне переозброєння галузі. Однак це вимагає серйозних фінансових витрат. Залучення інвестицій є однією з найважливіших проблем, без вирішення якої неможливе оздоровлення підприємств аграрного сектору.

Готовність інвесторів до вкладення капіталу в економіку будь-якого регіону залежить від існуючого інвестиційного клімату, під яким розуміється сукупність політичних, економічних, соціальних й юридичних умов, що впливають на результати інвестиційного процесу. Вирішення даної проблеми значною мірою пов'язано з побудовою раціонального механізму формування інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Необхідність дослідження інвестиційної привабливості, створення умов для її зростання, розробки механізму залучення інвестицій в підприємства аграрного сектору економіки визначили актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідження питання інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектора, а також інших питань, взаємозалежних з ним і розглянутих у даному дослідженні знайшли відображення в наукових працях Т.В. Беня [1], В.Н. Шевцової [2], А.Н. Бортника [3], Е.А. Якименко [4] тощо.

Аналіз тематичної літератури виявив зростаючий інтерес до проблем привабливості підприємств аграрного сектору. Недостатньо приділено уваги дослідженню інвестиційної привабливості з урахуванням впливу на неї сукупності зовнішніх і внутрішніх складових (факторів), їхньої класифікації, методики аналізу відносно усіх сфер діяльності, а не тільки в контексті окремих галузей господарювання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У даній статті обґрунтовано методику оцінки інвестиційної привабливості, що враховує, на наш погляд, виявлені недоліки на прикладі вітчизняних аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження з новим обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Дослідження проблем інвестування завжди перебувало в центрі економічної науки. Це обумовлено тим, що інвестиції зачіпають самі глибинні основи господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання в цілому.

На наш погляд, інвестиції являють собою вкладення різних видів й у різноманітних формах, притому, що їх поєднує загальна мета – одержання ефекту, корисного для інвестора. А інвестиційна привабливість – наявність певних умов, які впливають на інвестора у виборі того або іншого об'єкта інвестування.

Методика визначення інвестиційної привабливості підприємства – це інтегральна характеристика об'єктів майбутнього інвестування з урахуванням сукупності факторів зовнішнього й внутрішнього впливу, перспективності, вигідності, ефективності й прийняттого рівня ризику вкладення інвестицій у його розвиток за рахунок власних коштів і засобів інших інвесторів.

Наявність повноцінних і коректних методик дозволило б підприємствам аграрного сектору самостійно регулярно проводити оцінку своєї інвестиційної привабливості та звертати увагу на проблемні ділянки, з метою коректування своєї діяльності в даних напрямках.

Певно, що інвестору необхідна вичерпна інформація про сильні й слабкі сторони аграрного підприємства, а тому одним з головних завдань, що стоять перед інвестором, є вибір як об'єкта інвестування таких підприємств і фінансових інструментів, які мають найкращі перспективи розвитку й можуть забезпечити найбільш високу ефективність інвестиційних вкладень.

На основі аналізу існуючих методів оцінки інвестиційної привабливості ми дійшли висновку, що в цей час досить слабо розвинена методологічна база оцінки інвестиційної привабливості, що враховує особливості діяльності підприємств аграрного сектору.

Існуючі підходи копіюють досвід закордонних країн, деякі з них адаптовані до сучасних умов, але вони досить слабо працюють у сучасній практиці. Оскільки, як правило, такі методики використовуються в стабільній обстановці ефективного ринку: за умови інформаційної прозорості, універсальності статистичної й бухгалтерської звітності й, що важливо, її коректності. Іншою проблемою, з якою зіштовхується дослідник (інвестор), є відсутність повної й достовірної інформації про об'єкт оцінки й методик, які б відображали специфічні особливості аграрних підприємств.

При цьому необхідно брати до уваги мінливість параметрів і специфіку впливу на агроформування. Для того щоб урахувати особливості суб'єктів господарювання на певний період та у найближчій перспективі нами розроблено етапи побудови методики оцінювання інвестиційної привабливості аграрного підприємства (табл. 1).

Таблиця 1. Етапи побудови методики оцінювання інвестиційної привабливості аграрного підприємства

<i>1-й етап</i>	<i>2-й етап</i>	<i>3-й етап</i>	<i>4-й етап</i>
<i>Виділення основних факторів інвестиційної привабливості аграрного підприємства</i>	<i>Побудова багатofакторної моделі впливу факторів і прогнозування інвестиційної привабливості аграрного підприємства</i>	<i>Проведення аналізу інвестиційної привабливості з урахуванням виявлених факторів</i>	<i>Розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості аграрного підприємства</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1. Відбір внутрішніх факторів інвестиційної привабливості з урахуванням методів експертного аналізу	1. Побудова багатofакторної моделі та визначення її коефіцієнтів	1. Аналіз внутрішніх факторів інвестиційної привабливості та їх ранжирування	1. Визначення можливостей і напрямків підвищення інвестиційної привабливості
2. Відбір найбільш впливових зовнішніх факторів інвестиційної привабливості з урахуванням методів експертного аналізу	2. Оцінка ізольованого впливу кожного фактора на функцію	2. Аналіз зовнішніх факторів інвестиційної привабливості на основі аналізу й особливостей середовища господарювання	
	3. Побудова рівнянь регресії та визначення їх коефіцієнтів методом найменших квадратів		

Продовження табл. 1

1	2	3	4
	4. Формування прогнозу рентабельності за розрахунковий період (1,5-2 роки)		

На першому етапі ми пропонуємо обмежити кількість факторів впливу за допомогою методу Делфі. Це необхідна міра, оскільки дослідити всю їх сукупність досить складно. У результаті роботи експертної групи в кілька етапів відбираються фактори, що визначають інвестиційну привабливість на різних рівнях, а далі – показники їх оцінки [1].

На другому етапі переходимо до використання багатофакторної регресійної моделі, що оцінює вплив на результативний показник (у даному випадку це рентабельність продукції за ряд років), зовнішніх і внутрішніх факторів відносно аграрного підприємства, під впливом яких формується інвестиційна привабливість.

Автором береться за основу саме цей показник, оскільки інвестиційна діяльність направлена на одержання доходу на вкладений капітал, рентабельність буде індикатором, що відображає ефективність і прибутковість роботи агроформування. А інвестор на основі цього, розглянувши вплив різних факторів на інвестиційну привабливість, може приймати рішення щодо можливості вкладення коштів з метою одержання доходу та зниження ризику втрат.

Прогнозування ситуації буде переконливим аргументом вкладення коштів, та дозволить побачити тенденцію зміни показника, що є немаловажним для інвестора, який бажає одержати дохід від вкладених коштів у довгостроковій перспективі. Крім того, за допомогою моделі можна проводити експрес-аналіз привабливості підприємств аграрного сектору, характеризуючи ситуацію в загалом.

На третьому етапі проводиться аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів інвестиційної привабливості. Сукупність зовнішніх факторів визначається на основі анкетування, тому вона буде залежна від об'єкта дослідження. Аналіз внутрішніх факторів обмежується дослідженням негативних складових інвестиційної привабливості, виявлених також емпіричним шляхом за результатами опитування репрезентативної вибірки, що складається з фахівців і управлінських працівників підприємств аграрного сектору.

Заключним четвертим етапом пропонованого методичного підходу є розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. На основі отриманих даних приймаються рішення щодо ліквідації негативного впливу та посилення позитивного впливу факторів на інвестиційну привабливість.

Оскільки завдання інвестора полягає у виборі найбільш привабливого об'єкта інвестування, то для наочності результати оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств ранжируються шляхом порівняння показників за кожним фактором між собою та присвоєння місця у відповідності із значенням показника. Відповідно, найкращий показник – перше місце, далі – друге і так далі.

Але при оцінці фінансового стану аграрного підприємства використовується інший підхід, який ґрунтується на визначенні сумарних коефіцієнтів відхилень значень кожного порівнюваного показника від еталонної величини, де за основу беруться або кращі показники, або їх нормативні значення. В основу розрахунків покладено методика, що ґрунтується на стандартні статистичні операції, що дозволяє уніфікувати етапи роботи.

З метою ліквідації впливу розмірності всі показники трансформуються в єдиний масштаб шляхом розподілу кожного зі значень на максимальну (оптимальну) величину [4]. Розрахунок сумарного коефіцієнта (A_j) по j -му аграрному підприємству здійснюється за формулою:

$$A_j = \sqrt{\sum_i \left(1 - \frac{a_{ij}}{\max a_i}\right)^2}, \quad (1)$$

де a_{ij} – значення i -го показника j -го аграрного підприємства; $\max a_i$ – еталонне (максимальне) з порівнюваних значень i -го показника.

Найвищий рейтинг у цьому випадку буде в агроформування з мінімальним значенням коефіцієнта.

Таким чином, на підставі отриманих результатів можна сказати, що всі аграрні підприємства інвестиційно-привабливі, але найбільш вигідну позицію в цьому випадку мають ті, що виробляють більш привабливу продукцію, використовують сучасне устаткування з мінімальним зносом основних засобів і стабільним фінансовим станом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, практична значимість і новизна запропонованої методики полягає в тому, що вона може бути використана аграрними підприємствами для оцінки свого становища на певний період часу, та інвестором для вибору об'єкта інвестування.

Методика також враховує мінливість факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, може бути використана для підприємств різних галузей аграрного сектору.

Являючи собою алгоритм дослідження та оцінки привабливості об'єктів майбутнього інвестування, вона досить проста у використанні, збір даних для аналізу не вимагає значних витрат часу та цілком доступний. Методика дозволяє скласти прогноз зміни окремих факторів та інвестиційної привабливості аграрних підприємств на найближчу перспективу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бень Т.В. Методи визначення економічної ефективності інвестицій: порівняльний аналіз / Т.В. Бень // Економіка України. – 2006. – № 6. – с. 41.
2. Шевцова В.Н. Оценка и прогнозирование инвестиционной привлекательности отрасли / В.Н. Шевцова / Пищевая промышленность. – 2005. – № 5. – С. 74-75.
3. Бортник А.Н. Проблемы учета и анализа инвестиций и инвестиционной привлекательности / А.Н. Бортник; под ред. проф. Е.С. Исаева. – Саратов: Саратовский государственный социально-экономический университет, 2007. – 212 с.
4. Якименко Е.А. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия / Е.А. Якименко // Вестник Алтайского государственного аграрного университета. – 2009. – № 11 (61). – С. 117-121.